

ВСЕСВІТНІЙ ДЕНЬ ПОШИРЕННЯ інформації про аутизм: спростовуємо поширені міфи

Другого квітня світова спільнота відзначає Всесвітній день поширення інформації про аутизм (World Autism Awareness Day), проголошений Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 2007 року. Метою цього дня насамперед є підвищення обізнаності про розлади спектра аутизму, боротьба зі стигмою, підтримка осіб з аутизмом і їхніх родин.

Розлади спектра аутизму (РСА) — це стан, який виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку і характеризується вродженим та всебічним дефіцитом соціальної взаємодії та спілкування. Його неможливо вилікувати, проте із часом можна скоригувати та адаптувати людину з РСА до соціального життя. Цей розлад дебютує в дитинстві, проте зберігається у підлітковому і дорослому віці. Як правило, ці стани проявляються впродовж перших п'яти років життя.

За останні двадцять років спостерігається суттєве зростання діагностики РСА. Так, за даними Центру контролю та профілактики захворювань США (CDC, 2023), поширеність РСА у США становила один випадок на 36 дітей. В Україні немає точних статистичних даних через недостатню діагностичну інфраструктуру, проте експерти оцінюють цей показник на рівні один випадок на 100 дітей.

Генетичний чинник є одним із ключових у розвитку РСА. Серед інших чинників — органічне ураження центральної нервової системи. У дітей із РСА порушуються процеси сприйняття та обробки інформації, у неналежний спосіб функціонують мережі мозку, які загалом відповідають за організацію поведінки, зокрема соціальної.

Рівні розумової діяльності в осіб із РСА варіюють у надзвичайно широких межах — від важкого порушення функцій до чудових невербальних когнітивних навичок. Такі діти виявляють здібності — іноді просто геніальні — до малювання, музики, конструювання, математики тощо. Водночас інші сфери життя можуть зовсім не цікавити таку дитину.

Особи з РСА часто мають: психічні розлади (тривожні, депресія тощо); порушення розвитку (загальна затримка, проблеми з координацією рухів, специфічні розлади шкільних навичок); фізіологічні та генетичні проблеми (епілепсія, хромосомні порушення, генетичні аномалії, як-от синдром ламкої Х-хромосоми, м'язова дистрофія та інші); функціональні порушення, як-от проблеми з годуванням, роботою шлунково-кишкового тракту, розлади сну.

РСА притаманна тріада симптомів: 1) порушення соціальної взаємодії; 2) комунікативні дефіцити; 3) стереотипи

та обмежені інтереси. Сучасна діагностика РСА ґрунтується на критеріях Настанов щодо діагностики та статистики психічних розладів 5-го видання (DSM-5) і передбачає:

- Скринінгові інструменти (Модифікований контрольний перелік питань для діагностування аутизму в дітей молодшого віку [М-CHAT], План діагностичного обстеження на аутизм, друга редакція [ADOS-2]).
- Нейропсихологічне обстеження.
- Диференційну діагностику з іншими розладами.

Для належного розвитку дитини з РСА важлива кваліфікована і комплексна допомога з боку фахівців, щоб розвинути необхідні навички для соціальної взаємодії, щодо якої є дефіцити. Попри деякі порушення в роботі, мозок завжди має потенціал до навчання. За допомогою спеціальних методик можливо коригувати небажану поведінку дітей із РСА, сприяти розвитку їх мовлення та соціалізації. Оптиміальне ведення пацієнтів із РСА потребує взаємодії: дитячих психіатрів; неврологів; логопедів; спеціальних педагогів.

Розуміння та прийняття людей із РСА допомагає створити інклюзивне суспільство, де кожен має можливість реалізувати власний потенціал. Ця дата є важливою платформою для обговорення сучасних медичних, соціальних та освітніх аспектів РСА, адже більшим бар'єром для осіб із цим розладом можуть бути не власні особливості розвитку, а реакція суспільства, стигматизація.

Нині необхідні такі заходи, як:

1. Удосконалення діагностичних алгоритмів РСА.
2. Розвиток інклюзивних програм для осіб із РСА.
3. Підтримка наукових досліджень у цій галузі.

Також є потреба в активізації роботи зі створення національних клінічних протоколів ведення пацієнтів із РСА, що особливо актуально в умовах воєнного стану і зростання психічного навантаження на населення України.

*Підготувала **Лариса Мартинова***

Матеріал підготовлено в межах

Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої першою леді Оленою Зеленською

МІФИ І ФАКТИ ПРО АУТИЗМ

Міф 1:

Аутизм — це хвороба

ФАКТИ:

Розлади спектра аутизму — це не хвороба, а стан, який виникає внаслідок порушення розвитку головного мозку та характеризується вродженим і всебічним дефіцитом соціальної взаємодії та спілкування. Аутизм неможливо вилікувати, проте із часом можливо скоригувати й адаптувати людину до соціального життя

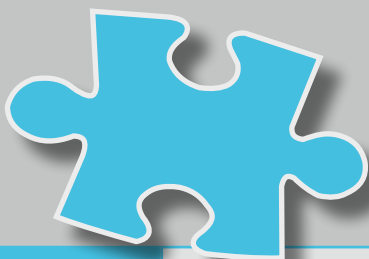

Міф 2:

Аутизм пов'язаний із вакцинацією

ФАКТИ:

За даними досліджень, загалом вакцини і вакцинація, зокрема проти кору, у жодному разі не можуть бути причиною розвитку аутизму в дітей. Розлади спектра аутизму — це генетичне порушення, із яким народжуються, а не набувають через щеплення в дитинстві або внаслідок неправильного виховання. Ураження мозку відбувається ще на етапі внутрішньоутробного розвитку плода

Міф 3:

Аутизм — рідкісне порушення

ФАКТИ:

Аутизм більш поширений, ніж синдром Дауна, тому рідкісним назвати його навряд чи можна. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, одна дитина зі 160 страждає на розлад спектра аутизму. В Україні зафіксовано понад 7 тис. таких дітей (зокрема 2017 року — 7491)

Міф 4:

Усі люди з аутизмом — генії / мають порушення інтелекту

ФАКТИ:

Люди з аутизмом різні. Так, серед них є ті, хто може розв'язувати складні математичні задачі, володіє феноменальною пам'яттю, а є особи із середніми здібностями. Люди з аутизмом можуть бути надзвичайно обдарованими, проте їм потрібно набагато більше часу, щоб навчитися чогось дуже простого. Якщо в дитини є проблеми з інтелектом — це додатковий діагноз

Міф 5:

Люди з аутизмом замкнуті, не хочуть спілкуватися і їм ніхто не потрібен

ФАКТИ:

Це не так. Як і всі, вони відчувають потребу в спілкуванні. Їм завжди є що сказати, просто складно це зробити. Тому потрібно вчасно знайти альтернативний спосіб комунікації. Їм дуже потрібна наша допомога, підтримка і розуміння

